

saj je pa gospod Govekar tudi jasno povedal svoje mnenje o liberalni stranki: „S sovražniki svojega ljudstva ne sedajmo nikdar za isto mizo.“ To so politične tendence v igri, ki popolnoma zakrivajo njen notranji umetniški značaj. Vse je nekako sirovo in neotesano. O globljem dušeslovnem razvoju se seveda ne more niti govoriti, ker so te osebe le šablone, ne pa resnični ljudje.

Levstikov Krpan je šaljiva povest, ki se pripoveduje na čelešniku ob zimskem večeru v kmečki koči. Tu lahko Krpan izvršuje najneverjetnejše stvari, in čimbolj je robot in junaški, tembolje, da jo le zabrusi po kranjsko in po ribniško.

Na odru postane vsa stvar drugačna. Martin Krpan, ki ga kot nemogočega, samo kot epičnega, simbolnega junaka občudujemo v povesti, se mora v vsej svoji nemogočnosti v istini pokazati na odru. To je tehnična zapreka, ki je Govekar ni mogel premagati. Ta Krpan, ki bi igral izvrstno vlogo v kakem „Kasperltheatru“, je na resnem odru ravnotako nemogoč, kakor njegova kobila, ki je — in to je značilno — na ljubljanskem odru igrala pravzaprav glavno vlogo . . . Tudi cesarski dvor, ki si ga kmečka pravljica lahko slika po domače v svoji prirodni naivnosti, postane v tem okviru na odru samo smešna karikatura. Narodna pravljica vidi cesarski dvor le v megleni, nedosežni daljavi, in zato vanj lahko zanese svoje naivne predstave. Na odru pa mora nastopiti dvor pred nami v svoji konkretni obliki — in tu se pokaže dramatska nemogočnost. V pravljici lahko cesar nastopa kakor kak kmečki župan — na odru pa je le nerodna figura. In tako so v vsej igri same figure, a ni nobene osebe. Zato je pisatelj imenoval svojo igro dramatsko pripovedko. Pripovedka pa mora biti narodno naivna. Tendenca, ki jo je položil pisatelj v igro, pa ni naivna, in to razdere vso harmonijo; nezdružljiva elementa igre se borita med seboj tako, da drug drugega izpodriva in uničuje. In to je slaba stran te igre, ki „vleče“ le, kolikor je v njej razposajenega humorja. R. + L.

ČEŠKA.

Ant. Klášterský: **Sny a toulky.** Básně. Poetické Besedy Máje č. 3. Naklad. družstvo Máje. 1905. Cena K 1. — Ako se ne motim, je izdal A. Klášterský že osemnajst pesniških zbirk, ali le-ta je izmed njih najboljša, zakaj nahajajo se v nji tako lepe pesmi, da jih nekateri kritiki štejejo med najboljše proizvode

češke lirike. Jaroslav Vrchlický je označil pesniški profil Klášterskega (v delu „Česká Poesie XIX. věku“) s temi-le besedami: „V prvih pesniških knjigah je Klášterský genrist kakor Coppée in Theuriet, v poznejših knjigah je lirik tihega notranjega življenja, ki crpa mnogo iz življenja, umetnosti, narave in lastnega srca in se kloni k optimističnemu svetovnemu nazoru. Oblika njegovih verzov je čista, skoraj boječe vzorna; razen tega je pester v gradivu, večjidel melanholičen, tupatam poln šaljivosti.“ Tudi v svoji najnovejši pesniški zbirki se kaže Klášterský kot absoluten lirik, ki ima globino čustev in refleksij. Verzi imajo klasično obliko. Njegovo obzorje je polno krasote in dražesti.

Planketa Frangeševa.

„Jačajmo se!“

Jan Karník: **Chudobná žěň.** Verše. Vydal „Nový Život“ v Prostějově. Cena K 1:20. — Pesnik te zbirke se takoj na čelu knjige skromno izgovarja:

„Povadly květy na drsném pni,
nastává hodina chudobných žní“

in na drugem mestu pravi:

„Že nejsem básník — dobře vím“,

a sodi preskromno o sebi. To ni „chudobná žěň“ (revna žetev), ampak bogata žetev. Zbirka ne prinaša sicer cvetov iz tujih vrtov, cvetov omamljivih dišav, ali za to izobilje cvetja s čeških travnikov in vrtov. Pesnik je po svojem

poklicu zdravnik, in mi se le čudimo, da mu zdravniški nož ni otopil veselja do pesništva. Zbirka ima tri oddelke brez posebnega naslova. Iz prvega oddelka odmeva struna ljubezni do rodbine in do trpečega ljudstva; v drugem je nekoliko misli o nadzemeljskem življenju; tretji oddelek je najbolj obsežen. V nekaterih pesnih se je I. Karník trudil izraziti svoje misli na modern način, ali ni se mu posrečilo. Najboljše pesmi Karnikove so tiste, ki so najbolj preproste, brez vse posebne umetnosti.

M. U. Dr. Duchoslav Panýrek: **Znamenani**. Korunová knihovna Máje sv. 3. Cena K 1. — Dr. Panýrek ima že svoje bravce. On je priljubljen pisatelj zlasti damskega sveta, ki vsakokrat z veseljem pozdravi novo knjigo svojega ljubljence, naj jo izda pod lastnim imenom ali pa pod psevdonimom dr. I. Květ. Dr. Panýrek pa tudi zna mično pisati in svoje čitatelje izvrstno kratkočasiti! Svoje črtice, slike, povesti crpa naravnost iz življenja, ki ga dobro pozna kot zdravnik; a svojim čitateljem najrajši opisuje predmete iz neznane jim stroke. Njegova knjiga „Znamenani“ (zaznamovani) bo osobito zanimala tiste, katerim je posvečena in s katerimi se pisatelj bavi v knjigi. V knjigi namreč opisuje pisatelj „znamenane“. Gotovo pozna vsak tiste ljudi, ki imajo svoja posebna znamenja; eden je škilast, drugi ima nenačuden nos, tretji je šepav itd. In taki „zaznamovani“ ljudje so predmet črtic zbranih v ti-le knjigi. Po daljši črtici „Hoří“ sledi „Šilhavému nevěř“, „Formička na pokroutky“, „Kulhaví“, „O čtyřrokových“, „O všelijakých nosech“, „Die gute Tante“. Nekatero črtice so ginljive po svoji vsebini, druge so humoriistične. Knjiga je vobče zanimiva in dobra.

Humoresky. Napisal Václav Štech. Korunová knihovna Máje, sv. 6. Cena K 1. — Čehi nimajo mnogo humorističnih pisateljev, lahko se seštejejo na prstih ene roke. Najboljši izmed njih so trije: Václav Štech, Ignát Herrmann in Karel Šípek. Delikatni Karel Šípek je v zadnjem času umolknil, torej je sedaj najboljši češki humor zbran v skupini dveh imen. Najnovejša knjiga Štechova je izboren plod dobrega češkega humorja. V. Štech je humorist nele po mislih, ampak tudi po besedah, zaraditega se tudi njegove najnovejše humo-

reske odlikujejo po jedrnatem zlogu in izvirnih mislih. Riše v njih društveno življenje malih mest in posamezne figure iz češke samouprave („Napoleon“, „Policajt Štýl“, „Hledán byt“), spominja se veselih dijaških let („Na mizině“, „Ranní polévka“), tuptam seže tudi v motno vodo vsakdanjega življenja („Arimatejský spolek“, „Mentograf“). Naj obdeluje ta ali oni predmet, vsakokrat pisatelj provzroči srčen smeh.

Fr. Št.

IZ DRUGIH KNJIŽEVNOSTI.

L. Pintar: **Zur Etymologie von „prešustvo“**, iz Archiv f. sl. Philologie 27, 2. 314 do 320. Besedo „prešustvo“ je obiralo že mnogo jezikoznancev, a se jim ni posrečilo določiti njenega izvira in prave pisave. V svoji razpravi je podal g. Pintar zgodovino njenega preiskovanja, odkoder izvemo, da je imel že Kopitar opravka z njo in se obrnil zastran nje do Dobrovskega, ki jo je obsodil, da izhaja od češk. šo ustati, Wetzen, reiben (!) Miklošič jo je pisal prešeštvo (za njim je pobral napako tudi Pleteršnik v svoj slovar) in jo izvajal od šьd ter prisojal pomen prestopok, transgressio, čemur se je vprl že P. Škrabec, ki mu je dokazal, da se prav piše z u, vsled česar je izpodbil tudi izvir šьd; a zadovoljivega izvira ji tudi P. Škrabec ni mogel določiti. Srečna se zdi L. Pintarjeva razlaga, ki jemlje za prvotno obliko — šustvo in jo izvaja od strsl. šutъ, v pomenu Lapp, nugator; šut + stvo: šustvo, kakor iz bit + stvo: bistvo.

Beseda „prešustvo“ je za stopnjo krepkejša od nesestavljene „šustvo“, ki so jo stari pisavci še poznali v pomenu fornicatio, pozneje pa jo je izpodrinila sestavljenka prešustvo; a sedaj jo zopet vzemimo v službo, da bomo imeli v slov. moralki nasproti prešustvo adulterium tudi za fornicatio dober izraz: šustvo. Pisava te besede je sedaj zatrdno dognana. Ker se beseda pogosto rabi in prav mnogokrat napačno piše, je tu zopet prilika, da v imenu Škrabca in Pintarja povzdignemo glas in opomnimo, da se piše z u: prešustvo (in ne: prešestvo), na voljo nam je dano pisati: prešustvo ali prešustvo in tudi naglašati: prešústvo ali prešústvo, ker je oboje opravičeno; enako tudi v izpeljankah.

A. B.

